

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 3.

Lördagen den 20 Januari

1844.

1. **Evangeliſt. Chriſtelig Poſtil, eller Samling af Prædikener over Evangelierne paa alle Son- og Helligdage i Kirkeaaaret, af C. Mau.** Kiøbenhavn, Ditlewſen, 1843.
2. **Chriſtelig Suns Poſtil indeholdende Prædikener paa Aarets Son- og Feſtdage af Albert Leth.** Odense, Hempel, 1843.

Liffom man i allmänhet ända intill närvarande tidpunkt haft allt skäl att klaga öfver den alltför ringa förtroelighet och bekantſkap, ſom egt rum de nordiſka brödrasfolken emellan, ſå hafwa och ſärſkildt de fyrkliga förhållanderna och den fyrkliga literaturen på ena ſidan om ſundet varit för dem, ſom bott på den andra, wida mera främmande än hwad redan blott det korta afſtåndet gjort ſannolikt och tillbörligt. Men att detta främlingſkap både bör och ſkall undanröddas, derom är man numera på alla håll lifligen och allwarligen öfwerens. Under ſådana förhållanden torde det för den Swenſka allmänheten, och ſärſkildt för det Swenſka präſterſkapet, icke wara owälkommet, att deſ uppmärſamhet och intrefse påkallas för ofwannämnda twenne profftycken af Danmarks nyafte homiletifka literature. De förtjena en ſådan uppmärſamhet ſå mycket hellre, ſom de i ſin mon utgöra glädjande förebud till den bättre framtid, hwilken Danſka kyrkan redan bär i ſitt ſtöte, och ſom de alltså i och med deſamma äro af beſtaffenhet att äfwen ibland öf kunna utöfwa en wälſignad och uppbyggelferik werksamhet. Förmå wi än att bland wåra homiletifka tillgångar framwifa åtkilligt både jemngodt och i wiſa afſeenden öfwerträffande; ſå upphäfwer dock naturligtwis icke detta den allmänt inſedda och ofta upprepade ſanningen, att liſſom öfwerhufwud ingen enda mennifka är alldeles lifa med eller fullkomligen erfättes af den andra, ſå tillhör

det och framför allt det goda Guds ord att med ſin ene Ande meddela och uppenbara ſig uti en ſådan mångfald af gåfwor, att de hwar på ſitt ſätt, "uti hwarjom och enom," bewiſa ſig till gagn.

Öfſå wid den inbördes jemförelſen af ifrågawarande båda predikanter, Mau och Leth, wiſar ſig en ganſka märkwärdig gåfwornas oliſhet midt uti Andans enhet. En ſamtidig genomläſning af båda har till följe deraf för Ref. warit mångdubbelt lärorik och tillfredsſtällande.

Allt den gemenſamma andan här icke är någon annan än den äfka, oförfalkade, rena, biblifka, behöfwer efter det ofwansagda icke annärkas. Jeſus Chriſtus och mennifkans omſkapning, nyfödelfe genom honom är den ena ſtora grundtanke, till hwilken båda predikanterna låta allt enſkildt hänföra ſig ſåſom till deſ medelpunkt och kärna. Iſynnerhet bliſwer det ſiftnämnda egentligen practifka momentet af den chriſtna läran framhållet med ſtor omſorg och med ſtadig noggrann uppmärſamhet på det werkliga lifwet. Skarpt och allwarligt bekämpas idkeligen "den utrolige Letſindighed," "den uhyre Verldſlighed" och "det dybt ingroede Sovmod," ſom hwar på ſitt ſätt förbölja för menniforna nödwändigheten af en grundlig omwändelfe och låta dem förefälla ſig, att en ſådan blott kan komma i fråga för dem, "ſom hengiwet ſig til aabenbare Laſter," då de öfriga deremot i och för ſig ſjelfwa anſes ſåſom goda chriſtna nog, om de blott "ſtadigen fölge den mennifkelige Alogifkabs Regler" (Se t. ex. Leth Pred. på 2:dra Sönd. e. Trin., Mau på "almindelig Bededag"). Något djupare dogmatifft ingående uti de chriſteliga ſanningarna och någon deraf beroende ſtörre grad af egentlig underwiſning finner man deremot i ingendera af deſſa poſtillor. Dogmerna mera framſtällas än utwecklas, och härwid röjer ſig ſtundom en wiſ löſhet i tanken; men då framſtällnin-

gen städse grundas på Skriften, och då, såsom sagdt är, den framställda sanningens directa och lefwande tillämpning aldrig uteblifwer, så inses lätt, att de egentligaste fordringar, som i nämde affeende kunna göras på homiletiken såsom sådan, här icke blifwit ouppfyllda. Den practiska omedelbarhetens lif är dock och förblifwer hufwudsaken! Förutan detta uträttas föga, om äfwen de annars grundligaste och wädraste afhandlingar uppläsas från predikstolen. Få deremot åhörarna blott förnimma, att det, icke hålles tal för, utan werkligen talas till dem, så blifwa till och med de enfalldigaste, till sitt innehåll wanligaste ord städse fruktbara. Just genom en sådan omedelbarhet, just genom att sålunda med andans swärd på rent allwar gå åhörarna, så att säga, rakt på lifwet är det som predikanterna Mau och Leth meddela så rik uppbyggelse. — I sammanhang med denna genomgripande practiska rigtning står ock det för båda dessa predikanter gemensamt utmärkande drag, att de framträda såsom wänner och försvarare af folkfromhetens rörelser. Wäldigt bestraffas sålunda den barbarism, som med smädelse, rop om "Swärmer," "Hykler," "Pietist," "Hellig" eller med yttre wäld möter eller will motarbeta nyssnämnda rörelser, hwilka, om än någon gång ensidiga och mispledda, dock med förtroende och glädje böra betraktas, omfattas, och ledas allbenfund de öfwerhufwudtaget dock innehålla åtminstone begynnande elementer till ett förnygradt och friskt andeligt samfundslif. I affeende på den mellan Danmarks, så wäl som andra länders, andliga mycket ventilerade frågan, huruwida enskilda sammankomster för gemensamma andaktsöfningar böra anses såsom stadliga eller gagnande, äro Mau och Leth kämpar för den senare meningen (se särskildt Leth 2:dra Del, sid. 340). Och dock är ingendera af dem någon "secterist swärmare"; hwarfen den kärlekslöst dömande intolerance eller den hofstafstråldom, hwarpå sådant folk plägar kunna igenkännas, återfinner man hos dem. Twärtom går genom alla deras bestraffningar den kärleksfullaste mildhet, ideliga warningar utdelas mot stoningslöshet och dom, och äkta protestantisk liberalism saknas icke. I sistnämnda affeende hemta wi exempel från Mau, emedan sådant af honom måhända mindre än af Leth annars skulle wäntas, och hänwisa alltså till den grundliga, frisinnade, rent lutherska predikan på 17:de Sönd. e. Trin. om "Den Christelige Sabbats Betydning og rette Helligholdelse." — Ändligen är äfwen i formelt hänseende en gemensam, i sin mon wäl ock af den ge-

mensamma andan beroende hufwudegenskap hos båda homileterna att anmärka, nemligen deras i högsta mätto pris- och efterföljansvärda enkelhet såwäl i språk som disposition. På det mest otwungna sätt ansluta de sig städse till texten, så att predikan derur framgår helt och organiskt, liksom af sig sjelf. Äfwen detta är ett utmärkande drag af ett sannt protestantiskt predikosätt. Huru litet betyder dock icke all annan homiletisk ståt och äro emot denna till utseendet ringa, men dock i sjelfwa werket så stora konst att göra sig till ett rätt ödmjukt, sjelfförsakande organ för ett bibelord!

Blir nu frågan om den olika individuella gestalt, uti hwilken den ene samme andan hos hwardera af dessa båda predikanter sig uppenbarar, så kunna wi derutaf endast teka några grunddrag, öfwerlemnande åt läsaren sjelf att genom egen bekantskap med föremålen beriktiga teckningen och gifwa den färg och fulländning. — Wilja wi bland wårt lands homileter uppöka motsvarigheter och fränder till Mau och Leth, så skulle wi måhända (helst med förutskickad erinran om det haltande som gerna ligger i alla jemförelser) kunna med rätta säga, att Leth liknar Franzén, då Mau deremot erinrar om Schartau, hwars arbeten han också mera än troligen någon annan utländning hittills studerat, äfvensom han med mycket nit arbetar på att i Danmark göra dessa anderika skrifter kända och wärderade*). Sjelf är Mau, såsom lätt kan förmodas, i christeligt snulle, djup och rikedom icke med Schartau jemförlig, men hans hufwudrigtning är, fastän utan imitation, dock, som sagdt, i grunden densamma som Schartaus. Den christelige anthropologien, i egentligaste mening, utgör alltså hans område, den enskilda, nåden behöfwande och under nådens arbete stående menniskan hans ögonmärke. I, om wi så få säga, inätwänd, rent subjectiv andelig erfarenhet står derföre ock Mau framför Leth, då deremot denne, som jemförelsewis mera är wänd utåt, till det yttre christliga lifwet, å sin sida utmärker sig genom en friskhet och rörlighet, hwilken icke i samma grad förefinnes hos Mau. Med större, klarare circumpection, med blicken mera rigtad på det hela, utkastar Leth, såsom en sctlig andelig målare, totalbilder, under det att Mau mera går in i det särskilda och beskriwer, winnande

*) Såsom bewis härpå må återopas det urwal af Schartaus Bref, som 1840 utgafs i Slagelse under titel: *Probst S. Schartaus Breve til Leg og Lærd om aandelige Gienstande*, oversatte og udgione af C. Mau.

derigenom en förrer, mera detaljerad och på wist sätt lärarrikare noggrannhet. Särskildt är denna olika riktning märkbar och intressant att påakta wid dessa författares framställning och behandling af egentligt bibliska materialer. Man förhåller sig derwid såsom i strängaste mening exeget, går upplösande, sönderdelande, förklarande tillwäga; Leth deremot skilbrar, ger mindre speciel undervisning än åskådning och öfversigt och wisar i detta hänseende en lika sällspord som dyrbar förmåga att sätta sig in i bibliska situationer och förhållanden och att sälunda, utan förplattning och profaisering, framställa dessa i deras eget så utfägligt hänförande, i sannaste och renaste mening poetiska ljus. Derföre är också Leth, mera än de flesta, en högtidspredikant. Sådana på en gång enkla och sublimes kristeliga jubeltoner, som de hwilka t. ex. genomgå hans Påsfdagspredikan*), hör man icke ofta uppståmmas från en predikstol. — Med nu anmärkta stilfaktigheter står också olitheten i stil tillammans. Leths stil är utmärkt i renhet och behag; ett på en gång så wadert och så enkelt och slädfritt språk läser man sällan. Man åter, hvars postilla, ehuru wisserligen lämplig för alla, dock egentligast är beräknad för allmogen, har hufwudsakligen förtjensten af en från all konst och rhetorisk prydlighet wida skild popularitet; och kan man wid läsningen af hans predikningar ej annat än beundra, huru hwarje ord och mening tyckes falla sig just så som det behöfwes, för att bäst winna inträde i obildade och ensaldiga sinnen.

Det behöfwes ej upprepas, att med sådana predikanter beaktenskap förtjenar göras. Hwad en af dem angår, nemligen Leth, så få wi tillkännagifwa, att anstalt redan blifwit fogad, att hans postilla snart blifwer tillgänglig i Swensk drägt, och har Ref. åtagit sig densammas öfversättning. Det wal, som företrädeswis utsett Leth till att med wår Swenska litteratur blifwa införlifwad, torde med skäl böra anses såsom lyckligt, icke derföre att hans postilla i och för sig sjelf skulle hafwa ett obetingadt högre wärde än t. ex. Maus, men derföre att predikningar af just det slaget äro ibland öf mera sällsynta och ega dock en egen domlighet, som är för märkwärdig till att förbise och lemna å sidu. Wi wäga hoppas, att boken äfwen i sin

*) Jemte denna hafwa Leths predikningar på Söndagen Septuagesima, Annandag Påst och 26 Sönd. e. Trin. (den senare författad i en nästan Spenerst anda) högeligen tilltalat öf.

Swenska klädnad skall komma att hos många werka med wälsignelse.

E. G. B.

Apostelen Pauli bref till Korinthierne, Galaterne, Ephesierne, Kolossäerne, Thessalonikerne, Timotheus, Titus och Philemon. I försökt ny öfversättning. Upsala 1843.

I det korta förordet säger sig öfversättaren hafwa "till hufwudsakligt ögonmärke haft att så troget och tillika så klart som det varit honom möjligt, återgifwa grundtexten, utan paraphras eller commentarier, och att med bibehållandet af de höga urskrifternas egenomliga ton och färg, söka förena ett wärdadt dock enkelt och oprydt språk." Lofwärdt är utan twifwel detta bemödande. Den rätta bibelöfversättningen håller sig lika mycket skild från twenne afwägar, den ena, en trohet, som will hafwa icke blott hwarje partikel öfversatt, utan äfwen hwarje ord öfwerallt på samma sätt öfversatt, hwarigenom man tydligen icke får en öfversättning, utan endast den gamla texten i ett modernt språks ord, hardt nära obegripliga för hwar och en annan än den, som förstår texten och således kan umbära en öfversättning; den andra, en tydlighet, som rätt wäl kan kallas subjectif, derföre att den mera återgifwer det tolkande subjectets meningar om texten, än denna i des objectiva bestaffenhet. Att Förf. till ifrågawarande öfversättning sett dessa båda afwägar och med allwar försökt undwika dem, lärer honom till förtjenst och bör göra hans arbete wälkommet för wänner af swensk bibelöfversättning. Huruwida hans försök fullkomligen lyckats är en annan fråga. Hwad den första afwägen beträffar, så iakttaget öfversättningen en berömmwärd trohet, utan att urarta till pedanteri och härklyfveri. Den bemödar sig att wara en öfversättning af skrift, icke blott af de ord, som urskriften innehåller. Den andra klippan är deremot icke lika lyckligt undwiken. Wi anföra några exempel, alla hämtade ur öfversättningen af 1:a Corinthierbrefwets elfte capitel. Det beror på tolkning att göra detta capitel 1:sta wers till en afdelning för sig och således derifrån skilja den följande. Författaren synes hylla denna tolkning och sälunda försara mera subjectift än objectift, då han, utelemnande förbindningspartikeln *de* i 2:dra wersen, låter denna bilda en ny serie af tankar. — I samma wers återgifwes *πάρτα* onödigt-

wis med alla mål. Det neutrala allt hade varit trognare och tillräckligen tydligt. — Ordet föreställningar, hwarmed παραδόσεις i samma wers återgifwes, är för widsträckt. Gamla öfversättningen har: det fätt o. s. w., som wäl är för obestämdt. Thomanderska öfversättningens stadgar torde förtjena att föredragas. Här är frågan om iakttagandet af bud, icke om bewarandet af meddelade föreställningar. — Orden κατασχώνει την κεφαλήν αυτής återger gamla öfvers. med skämmer sitt hufwud, Thomander kommer sitt hufwud på skam, wår förf. skymfar sitt hufwud. Det sista förekommer ref. wäl modernt; det första är ofklart; således antingen det Thomanderska, eller ännu enklare: wanärar. — Fullt trogen är icke 6:te wersens öfversättning. *Εἰ δὲ ἀσχρὸν γυναικὶ τὸ κεφαλαῖον* behöfwer alldeles icke återgifwas med ett emedan, utan kan gerna på wanligt sätt öfversättas med om. Hela tankegången åsyftar något wilkorligt. — *Ἀσχρὸν γυναικὶ*, det misfkläder quinnan, är för swagt. — Det bekanta: *ἔβουλεν ἔχειν ἢ τῆς κεφαλῆς* i 10:de wersen gif wes med: hafwa en betäckning på hufwudet. Ransfe är ingen annan öfversättning att wälja, ehuru denna är något egenmättig. Thomanders och den gamla öfvers.: hafwa en mant på hufwudet, är ingen öfversättning, är blott swenskt grekiska. Wid sådana ställen är skeppsbrott på någon af klipporna hardt nära nödwändig. — Att wid öfversättningen i 14:de w. af *ἐὰν κομῆ* afwika från det wanliga, och låta *κομῆν* betyda vara kamrad, dertill finnes intet skäl. — Öfversättningen af orden i 15:e w. *ἢ κομῆ ἀντὶ περισβολοῦ ἀντὶ δίδουαι*, synes ref. vara något pretiös, då det heter: det långa håret gafs henne till stöja. Thomander utan twiswel bäst: Håret är till klädnad henne gifwet.

Det anförda torde wisa att Förf. kan blifwa trognare, utan att derföre genom troheten blifwa mörk eller grekiskt. Winnligger han sig om en så beskaffad trohet, skall han till sakens bättnad kunna fortsätta sitt öfversättningsarbete, hwartill han genom det gjorda ådagalagt sig hafwa krafter.

H. R.

Calle. Också en poetisk kalender. Af Wilhelm von Braun. Stockholm hos L. J. Hjerta. 1843.

Wilhelm von Braun har återigen undfånat allmänheten med sin munterhet. Rec. har en gång

förut i detta blad gjort, som han tror, full rättwisa åt von Brauns utmärkta poetiska talent, samt derjemte angifwit de synpunkter från hwilka han trott sig böra uttala åsigter stiljaktiga från dem af hwilka han funnit flera af v. Brauns ditter vara ett uttryck. Närwarande poetiska kalender, som, efter hwad författaren sjelf i företalet säger: "om läsaren så behagar, kan få gälla som en fortsättning af mina ditter," är äfwen af fullkomligt samma skaplynne som de förra diktsamlingarna. Samma spelande quickhet, samma goda humör, samma groffkornighet och till och med någon gång plumphet, förena sig på ett underbart sätt hos v. Braun med mycken finhet, ja, Rec. wågar säga det, renhet i sinne. Ty, man må säga hwad man will om v. Brauns sjelfswäldighet, den der och, det må erkännas, understundom går nog långt; den är likwäl icke på bottnen så ond som mången under finare yta dold pharisäisk wällustighet. Den som kan dikta en dikt så fin, så etherisk, så sant ofskyldig som "En syn," han kan, när han will, swinga sig upp i poesiens himmelrike, der allt är rent dem renom. Skalden står och tittar genom ett nyckelhål och åskådard huru en ung flicka stiger ur sin bädd: de tre sista stanzaerna i sången lyda så här:

"Och dagens stråle hoppar in förnöjd
Igenom fönstret, der steglitsan sitter
Och sjunger, jublande, om ljusets fröjd,
Samt kallar herrskarinnan med sitt quitter;
Ur sina tankar wäckt af fogelns drill,
Hon småler huldt och skyndar hastigt till,
Och lutar rosenmunnen emot fången,
Som genast glömmet solljuset och sången.

Att swalkas utaf morgonluftens bad
Hon öppnar fönstret se'n med lissehänder.
Då far sefren in, så yr och glad,
Och hwarje blomma dit sin wälluft sänder.
Mot himlen höjes ögat fromt i bön.
O, ljusets fader! hwad hon nu är skön!
När så hon silkeslena armar breder,
Hon kunde locka sjelfwa himlen neder.

Hon ej på jorden är, hon är i skyn,
Hon ber ej blott för sig, hon ber för alla.
Jag har sett nog. Jag sett en himlasyn,
Och äfwen jag på mina knän will falla.
Nyss hit, en helgerånare, jag kom:
Förädlad, ångerfull jag wänder om.

En syn, som denna, talar ej till sinnet,
Men helgonbilden skall stå kvar i minnet."

Det är ifrån sådana stycken som man bör taga måttstocken till bedömandet af v. Braun, och han har rättighet att fordra det. Ty i dem ligger kärnan af hans poetiska warelse, nemligen det allwar, som berättigar honom att drifwa späs med tillgjordhetens "Den der" och "Det der," med ett ord med de förskämda själar, som, af fruktan för sina egna onda tankar, icke wäga se naturen sådan den är.

Det lilla företalet till Calle eller rättare sagt till allmänheten är mycket kosteligt. Bland dikterna skulle Rec. wilja utmärka "de förtrogna," ett litet allt för täckt stycke i hwilket skalden just wägt sitt skämt på gullwigt, samt framförallt Skåknallen, en i allo mästerlig på Westgötha-dialekten diktad wisa, i hwilken von Braun med outtömlig humor målat en "påsarännare."

"Genom Stockhulms sta'
Well ja wäjen ta.
Dar tar kongen hatten å se',
Nar ja' ränner mä mi påse.

Men mi' Maja hemma blir,
Jan ska aldri' få'na.
Åh, mitt hjerta ännu swir,
Nar ja' bara tänker på' na.

Ho' å lite sur,
Men då går la ur
Allt då, onna, sum ho' låser
Nar ja' kämmer i kalosser.

Ja' ska bli en kabaljer,
Köpa flocka mä pettsaster,
Håndska, harullshatt å mer,
Um då står i mi'a krafter.

Men då går la, lell,
Sum war Harre well,
Å um då regalt går galet,
Går ja' in we färsta Garlet."

Men i anledning af dikten Nebucadnezar kan Rec. ej underlåta att, å poesien's wägnar, uttrycka ett ogillande. Poesien finner wisserligen sin högsta förklaring i löjet, men icke i det löje, som hänar. Nebucadnezar är ifrån början till slut ett hän och om Rec. säger att detta hänkratt, som i första hand och under

form af jacobinism, riktas emot konungamakten, i sin rot ej är annat än ett hän emot sam liberalism, så kan ett sådant yttrande wäl till en början låta paradox, men låter dock bewisa sig.

Churu skarpa lexor än historien gifwit oss, har det dock en tid bortåt varit på modet att wara jacobin. Rec. will ej tala om huru wederwärdigt detta namn är för hwar och en som är öm om sin frihet, utan endast om huru illiberal och oförnuftig all jacobinism är i sig sjelf. Jacobinismen beror nemligen icke på någonting annat än just på ett öfwerkattande af konungamaktens betydelse. Wilden är absolutist då han knåböjer för sin afgudabild och jacobin då han pisfar honom, och båda ytterligheterna grunda sig på en art af widskapelig fruktan för ett wäsende, hvars sanning han icke kan begripa. Så äro i vårt moderna samhälle jacobinism och absolutism både två uttryck af samma widskapelse, af samma ofrihet, ehuru de yttra sig i olika directioner och hafwa båda två sin grund i samma oförmåga eller owilja att uppfatta kungamakten i dess förnuftighet. Jacobinen betraktar all makt som den enskilda wiljans godtycke, af det skäl, att den enskilda wiljans godtycke för honom sjelf, såwäl som för absolutisten, gäller som det högsta. Så äro jacobinism och absolutism till sitt wäsende fullkomligt desamma, och jacobiner och absolutister hata hwarandra som döden, ty — som det gamla ordspråket säger — "släkt och wänner äro wärfst."

Spöetif är en dikt sådan som Nebucadnezar af det skäl att den hänar en makt, som genom sekler varit och ännu i dag är Swenska folkets wärn, synnerligen emot högwälboren jacobinism, hvars innersta grund är herrsklystnad. Man behöfwer blott läsa följande werfer:

"I våra bistra tider, så rifa på försök,
Man kunde ju för rostull till konung ta ett öf;
Då kom man rätt behändigt från höga apanaget,
Ty hundra bankos anslag nog räckte till furaget."

för att inse huru denna art af liberalism nedsätter sig sjelf och folket. Ty om den gamla sanningen qualis rex talis grex har någon betydelse, och den har det, så måste man erkänna att det bör finnas ett sammanhang och en frändskap emellan den styrande och de styrda, och att den ömsesidiga aktning de bewisa hwarandra är ett uttryck af den aktning hwardera hysar för sig sjelf.

Men, kunde någon, och med sven af sanning, invända: det poetiska i dikten *Nebucadnezar* ligger ej så mycket i dess egentligen politiska betydelse och tendens, som icke fastmera i den hjältemodets och sjelfständighetens lyrik som den utandas. Det är ju hjältemodigt, det är manligt, det är duktigt, att upptråda emot en makt, hvilken man anser tyranniskt och förnedrande för menskligheten; tyrannernas bilor må blånka, deras purpur må vara så blodig som helst, deras bödlar må stå till redds med bojor och torturinstrumenter, — ingen fruktan skall afhålla en frisinnad man att ropa we öfver tyrannerna samt spotta dem i ansigtet.

Men är då faran verkeligen så stor? Efter faran mätes ju hjältemodet. Ja så stort är tyranniet i vårt fosterland — så stort är tyranniet, att till och med en tjenstgörande officer icke allenast utan ringaste fara för lif och lemmar, knutpiska eller bila, utan och utan att riskera det aldraringaste, utom, på sin höjd, att ej blifwa major, kan på det öfverdådigaste sätt drifwa spås med sin högsta chef. Nec. hör ej till dem som för denna omständighets skull tror samhällets upplösning vara nära för handen; och ännu mindre till dem som tro att sådant på något yttre sätt bör eller kan förhindras; han ser twertemot deruti vårt samhälles sanna styrka, men också jacobinismens ohjelpliga eländighet. Ty på några oförbätterliga brushufvuden när, är, på grund af det fria ordet, det allmänna wettets makt så stor i en fri stat, att dess styresman icke behöfwer anlita wäld för att skydda sin wärdighet. Se der kungamaktens sanna och stora betydelse i en constitutionell stat, der man genom att helt enkelt betrakta konungen som *meniska* hvarken behöfwer göra honom till ett öf eller till en Gud.

Nec. har uttalat dessa ord med aktning för Herr von Brauns så wäl snille som person, och det exempel han ofwan walt för att wisa den Swenska medborgarens oberoende, är icke waldt för att, som den litterära pöbeln will hafwa det, säga en personlighet, utan helt enkelt derföre att det är så karakteristiskt för den Swenska yttranderättens frihet. Och den sanning Nec. i dessa ord wet sig hafwa uttalat, kan så mycket mindre innebära någon bitterhet som den är förledd af kärlek till H. v. Brauns komiska diktaregåfwa, som har för mycket af snillet sanna adel för att böra slå sig på simpel rabulism och derigenom hembära loford af en publik, med hwilken ett snille, dock ej utan att vara skrymtare, kan erkänna någon jem-

likhet. Det fordras i våra dagar mera mod att säga *menigheten* den rena enkla *sanningen* än att trottsa *kungar*.

Nec. kan i anledning af detta ämne ej undgå att nedskrifwa ännu en reflexion. Som allbekant är diktades *Marseillaisen* i radikalt revolutionär anda; men att säga att den är rabulistisk är att allt för mycket förnedra den. Ingen, som har hjerta i bröstet, kan undgå att hänryckas af denna sköna hymn, men dess styrka och dess poesii ligger ej i det abstracta hatet emot "les tyrans" utan det ligger deruti att "liberté liberté chérie" är helgad genom "amour sacré de la patrie. Derföre tillämpades och ordet tyrans ömsewis af de kämpande partierna emot hwarandra och när girondisterna den 31 Oktober 1793 gingo till guillotinen att afrättas uppstämde de enhälligt:

"Allons, enfans de la patrie,
Le jour de gloire est arrivé:
Contre nous de la tyrannie
Le couteau sanglant est levé."*)

Fråga wi oss nu uppriktigt: från hwad håll har den redlige medborgaren i våra tider det wärsta tyranniet att befara? Från konungamakten eller från den nya jacobinismen? så måste wi erkänna att konungamakten är vårt rätta skydd emot de ulfwar i fårakläder, som med frihetens heliga namn på läpparna bilda sig till förtryckare.

*) Se Mignet.

C. A. H.

Swensk Litteratur-kronika för December månad.

(Fortf. o. fl. fr. föreg. n:r.)

Skön Konst: Panorama de Stockholm dessiné d'après nature, lithographié & publié par C. J. Billmark. Nouvelle édition entièrement refaite. 8 R:dr. — Sweriges Store Män, Snillen etc. 29 häftet. 12 fl. — Swenska Konungalängden från och med Margaretha till Gustaf I. Med porträtter och biografier. 2: 16. — A. K—g, Croquier. 2:dra häftet. 2 R:dr. — Swenska Characterer, tecknade af C. A. Dahlström, med text af G—n. För Subskrib. 40 fl. För Köpare 1 R:dr (Kommer att utgöra 12 hb.) — Pianoforteskola för Barn, af S. Wohlfart, med Supplement innehållande Öfningsstycken f. Rybörjare. 1: 16. — Française, Walser, Cotillon och Anglaise m. m. 1844. Dansade i Stockholm. Arrangerade för Pianoforte. 1 R:dr. — Frans Wellers Samling af Française, Walser, Anglaise, Galopper m. m. För Pianoforte. 1

N:dr. — Nio Sånger wid Pianoforte. Af Emili Holmberg. 1 N:dr. — Adina. Wald samling af lätta Sångstycken wid Guittarr. 2:dra häftet. 1 N:dr. — — **Medicinska Vetenskaperna:** S. J. Gäve, Om Lithotritien och åtfylliga sjukdomar i urinwägarna. 1: 40. — — **Ekonomi och Teknologi:** Utöfelig Breställare och Rådgifware i lifwets alla förhållanden. Utgifwen af L. Westerberg. 2 N:dr. — Margaretha Nylander, Handbok wid den modernaste siuare matlagningen. 32 fl. — — **Naturlig Magi:** Troll-Dosor, eller lefwande lithografierade Konstmatare, hwilka ha äran förewisa en mängd sedda och ofsedda, möjliga och omöjliga Konststycken. 2 N:dr. — **Naturrens Språk** eller Spåkonstens största hemligheter. Med 100 upplysande teckningar 1: 24. — — **Blandade ämnen:** Kongl. Vetenskaps-Akademien's Handlingar för år 1842. 2 N:dr.

Swärsättningar: **Filosofi:** Ägtenkapets Pligter och Hemligheter. En gåsna till ogifta och nygifta af båda könen, af J. W. Wedeler. Swärs. fr. 3:de tillökade uppl. 32 fl. — — **Pädagogik** (Barnböcker): Bernardin de St Pierre, Paul och Virginia. Till läsning f. ungdom. Med 7 kolor. pl. 40 fl. — Julastonen, af Jörf. till "Påskäggen" (7:de häft. af Bibl. för Barn och Ungdom.) 16 fl. — Grönlandsfararen. Berättelse af Nieriz. 24 fl. — Den blinde gossen. Berättelse för Barn och Barnwänner af G. Nieriz. Med 2 kolor. pl. 32 fl. — Bilder ur Lifwet för smärre Barn. Af Frans Poffmann. Med 8 kolor. pl. 1 N:dr. — Romerska Historien f. Barn, Efter Engelstan. Med 48 kopparsid. 2:dra uppl. 1: 12. — — **Historia:** Historiskt Familj-Bibliothek. I. Samhällslifwet i Amerika. Af S. Martineau. 1:sta Delen. 2: 24. — Galleri af utmärkta samtida. Swärs. af J. B. C. 1:sta häft. inneh. Sir N. Peel, Espartero, Guizot, med portr. 36 fl. — — **Sköna Vetenskaperna:** Kabinets-Bibliothek. 8:de Saml. VII. Hertiginnan af Bourgogne. Romantisk Berättelse af Jules de Saint-Félix. VIII. Maria af England. Novell. För subskrib. 3 fl. För köpare 43 fl. — — **Skön Konst:** Nya Walser för Pianoforte af Joh. Strauß: Brühler-spetsarne, Sömnwandrerstän, Stads- och Landlifwet å 32 fl. — 1844 Strauß' nyare Soirées. Wald samling af modernaste Dansmusik för Pianoforte. 1 N:dr. — — **Naturvetenskaperna:** Bibliothek i populär Naturkunnighet. 39:de häft. (9:de h. af Bridgewater-afhandlingarne) inneh.: Sednare Delens sednare häfte af Nogets Djur- och Wert-physiologie. Med 4 quartpl. För Subskr. 1: 8: För köpare 1: 36. — — **Ekonomi:** Fullständiga och tillförlitliga Underrättelser rörande Bränwinsbränningen efter äldre och nyare metoder användbara i hwarje bränneri. Jemte en noggrann beskifning öfwer mäskning, jästning etc. Af G. Krauß. Från Tyssan öfversatt af en bränwinsbrännare med flerårig praktik. 2 N:dr. — — **Naturlig Magi:** Spökelsebofen. Sammanplodad af Peregrinus Waldner. 1 N:dr.

Alla priser i banko.

II. Strödda Underrättelser:

Till den nye Professorn i Orientaliska språken wid Upsala Universtet, Mag. O. J. Tullbergs installation i sitt embete d. 2 Dec., hade Universtetets n. w. Rector, Prof. Geijer, in-

bjudit genom ett program, som lemnar en kort men sakrik framställning af Orientens förhållanden, utsigterna till dess blifwande högre bildning, det ljus som från Orientaliska litteraturen kan hemtas för äldre, så wäl Heliga som Profana författares rätta förstånd, m. m. — Bland Prof. Tullbergs förtjenster nämnes särskildt, att han af Swenskar varit den förste, som hos utländska lärde inhämtat Sanskrit-språkets känneedom och inom Fäderneslandet deruti undervisat.

Pehr v. Afzelius, Upsala Universtets Senior, Swenska Läkarekorpens Rector, Konungens Förste Archiater, Professor Emeritus, Hedersledamot i Sundhets-Kollegium, C. W. D. m. St. R., R. N. D., afled i Upsala d. 2 December wid nära 83 års ålder. De biografiska underrättelser, som om honom kunna läsas i den af Lästbom utgifna Upsala Akademies Matrikel, i Biographiskt Lexikon och i Sadtens Läkarehistoria, wisa hwilka utmärkta förtjenster prydde denne nu bortgångne wörtnadswärde Gamle. En tidning yttrar om honom: Herr v. Afzelius war, enligt kännarens ömböme, bland de förste praktiske Läkare någon tid egt. Hans Lärjungar af de mest skickda äfugter i medicinen beundra alla lika v. Afzelii utmärkta skarpsinne och blick wid sjukfången samt den owanliga förmåga han egde såsom akademisk lärare. Han war en man med stor filosofisk och human bildning och intresserade sig in i sena åldern med en ynglings hela liflighet för werldens politiska och intelligenta rörelser. På de sista åren koncentrerade han likwäl sitt intresse på familjelifwets stillare företeelser, lefde ett ofskuldslif med sina barnbarn — och läste Walter Scott.

Uti sammankomst d. 1 Dec. har Akademien för de fria konsterna till Ordinarie Ledamot walt des Agrée, Gravören och Lithografen Johan Cardon.

Genom frifwelse från den i Mexico bosatte swenske sadelmakaren Göransson (fr. Lund), har den underrättelse ingått, att Studeranden Högberg från Upsala, som med enskildt understöd företagit en naturvetenskaplig resa, d. 19 sistl. Augusti efter blott 30 timmars sjukdom aflidit af gula febern uti staden Tabasco i födra Mexico. Från Hr Högberg hade redan till Vetenskaps-Akademien anländt en kista med naturalier, och han hade, före sin död, föranstaltat om en ytterligare remiss.

Notiser:

Enligt hwad Sveriges Statsstidning förmåler, lärer Allmänheten hafwa att, under loppet af innewarande år, i bokhandeln förwänta två, för Swenska litteraturen wigtiga arbeten. Det ena, utgifwet af Herr G. D. Hyllén-Cawallius och Geo. Stephens, kommer att uppiaga **Swenska Folkägor, Legender och Afwentyr** efter mundtlig öfwerlemnning (hittills utryckta); det andra utgifwit af Herr P. D. Wäckström, kommer att innehålla **Swenska Folkägor, Legender och Afwentyr** efter tryckta källor (dels fullständigt återgifna, dels i utdrag eller sammandrag), jemte en litterär-historisk öfwerfikt af Swensk folkläsning från medeltiden till vår tid.

För filologer torde ett arbete vara särdeles välkommet, som fyller en lucka i den filologiska literaturen och är en frukt af mångåriga grundliga forskning, neml. Dr A. Gräfenhan's, Lärare vid Gymnasium i Eisleben, "Geschichte der klassischen Philologie." Detta verk kommer att bestå af 3 delar, hvaraf den första innehåller klassiska filologiens historia från de äldsta tider till slutet af sjerde århundradet, så att den äfven bildar ett helt för sig såsom "Geschichte der Philologie unter Griechen und Römern bis zum Anfang des Mittelalters."

Denna första del sönderfaller i följande 3 band:

1. Band. Första Perioden eller "Filologiens begynnelse hos Grekerna ända till Aristoteles," och Inledningen jemte första kapitlet: "Grammatik" af andra perioden, hvilken räcker till Augusti kejsarvälde.
2. Band. Författning af Filologiens Historia hos Grekerna, samt Filologiens begynnelse hos Romarne ända till Augustus.
3. Band. Filologiens Historia under de fyra första kristna århundraderna.

Första delens 1:sta band utkom i början af följande höst (hos S. B. König i Bonn, pris 2 Thlr 16 gGr.). Samma del's 2:dra band lofwades till slutet af nysslidna år och 3:de bandet till början af innewarande.

Nyligen har utkommit 3:de bandets 3:de och sista afdelning af "Beschreibung der Stadt Rom von C. Platner, C. Dunsen, C. Gerhard, W. Köstel u. L. Ulrichs. Mit Beiträgen von B. G. Niebuhr und einer geognostischen Abhandlung von F. Hoffmann. Erläutert durch Pläne, Aufrisse und Ansichten von den Architekten Knapp und Stier, und begleitet von einem besondern Urkunden- und Inschriftenbuch von Eduard Gerhard und Emiliano Carti." Med nämnda afdelning är detta förträffliga och omfattande arbete fulländadt, efter 13 års förlopp sedan dess början. Exemplaret kostar 36 Nthlr 18 gGr. Författarne äro för närvarande sysselsatta med bearbetandet af ett mindre utdrag, till den större allmänhetens tjenst, hvilket utkommer på samma förlag som det stora verket, neml. hos Cotta i Stuttgart.

De flesta historiska verk, hvilka handla om fransyska revolutionen lemna wänligen åtminstone i form af en inledning en kort öfverblick öfver historien om de ättilliga ständersförsamlingar, hvilka hafva ägt rum före de wigtiga États généraux af år 1789. Till de bättre framställningar af detta slag hör den inledande afhandling, som A. Lameth föreskafat sin intressanta "Histoire de l'Assemblée constituante." Dhiers gaf wid första upplagan af sin wälbekanta "Histoire de la révolution" hopp om ett omfattande arbete öfver ständersförsamlingarne i Frankrike ur den bekante Felix Bodins penna, författare till ett stort antal historiska Resumés, hvilket skulle bifogas hans

eget verk såsom inledning. Men Bodin synes hafwa uppgifwit denna idé, hwilket war så mycket mera att beklaga, då denna del af franska historien trots alla enstaka framställningar dock ännu ej hade funnit någon tillfredsställande behandling. Nu hafwa wi erhållit en utförlig "Histoire des États-généraux et des institutions représentatives en France" (2 band, Paris 1843), hwilken omfattar hela tidrymden från monarkiens början ända till revolutionens begynnelse. Den har till författare den äldrige A. C. Thibaudeau, som särdeles genom sin "Histoire de l'empire" äfwen som genom andra historiska verk gjort sig ganska berömligt känd. Hans studium af källorna är, såsom man hos en så dugtig historiker icke annat kan wänta, samwetsgrannt och omfattande och hela skriften är hällen i en allwarfam, wärdig ton.

(Bl. f. I. U.).

Anmälan.

Undertecknad, som fortfar att besörja redaktionen af Tidningen *Studier Kritiker och Notiser*, får härmed gifwa den för Svensk literatur intresserade allmänheten tillkänna, att nämnde Literatur-tidning kommer att fortfara under samma namn och yttre skick samt efter samma plan som innevarande år.

Lund d. 9 December 1843.

CARL AUGUST HAGBERG.

Den literära Tidskriften "Studier Kritiker och Notiser" för år 1844, 40 N:ror i 4:o, erhålles på Lunds Post-Contoir för 3 R:dr 40 sk.; på öfriga Post-Contoir med 4 R:dr 8 sk.; hos Herrar Bokhandlare och undertecknad för endast 3 R:dr 16 sk., allt B:ko. Den kringändes Nummervis, erhålles dock äfven kvartalsvis, häftad i omslag, då sådan önskan vid skeende requisition tillkännagifwes. Herrar Prenumeranter i Lund erhålla sina exemplar sig tillsända utan särskild kostnad; och H:rr Bokhandlare i öfriga städer, som ändock hålla ett bud för böckers kringbäring, vilja sannolikt medgifwa samma beqvämlighet för sina prenumeranter. Lund den 9 December 1843.

C. W. K. Gleerup.

N:r 4 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 27 Januari.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1843.

